

Дорученко О.С., магістр, Мягких І.М., д.е.н., доц.

Київський національний університет технологій та дизайну

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Статтю присвячено дослідженню формування інноваційної політики підприємства. Визначено елементи інноваційної політики підприємства та їх функціональні завдання. Розглянуто джерела фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємства.

Ключові слова: інновації, інноваційна політика підприємства, елементи інноваційної політики підприємства, принципи формування інноваційної політики.

Дорученко А.С., магістр, Мягких И.Н., д.э.н., доц.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

ОСОБЕННОСТИ И ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. Статья посвящена исследованию формирования инновационной политики предприятия. Определены элементы инновационной политики предприятия и их функциональные задачи. Рассмотрены источники финансового обеспечения инновационной деятельности предприятия.

Ключевые слова: инновации, инновационная политика предприятия, элементы инновационной политики предприятия, принципы формирования инновационной политики.

Doruchenko O., Miahkykh I.

Kyiv National University of Technologies and Design

FEATURES AND PRINCIPLES FOR FORMATION OF ENTERPRISE'S INNOVATIVE POLICY

Abstract. The article is devoted to the research of the formation of the innovation policy of the enterprise. Elements of the innovation policy of the enterprise and their functional tasks are determined. The sources of financial support for the innovative activity of the enterprise are considered.

Keywords: innovations, innovation policy of the enterprise, elements of the innovation policy of the enterprise, principles of the formation of the innovation policy.

Постановка проблеми. В наш час інноваційний розвиток України характеризується низкою проблем. Багато експертів вважають, що причинами його гальмування є дефіцит фінансових ресурсів, спад попиту на науково-технічну продукцію з боку держави та підприємницького сектору, погіршення якісних характеристик наукових кадрів та матеріально-технічної бази досліджень. Проблеми, які сьогодні перешкоджають ефективному функціонуванню інноваційного сектора України потребують швидкого та дієвого вирішення. Саме тому питання формування інноваційної політики вітчизняних підприємств є актуальним і потребує подальшого дослідження.

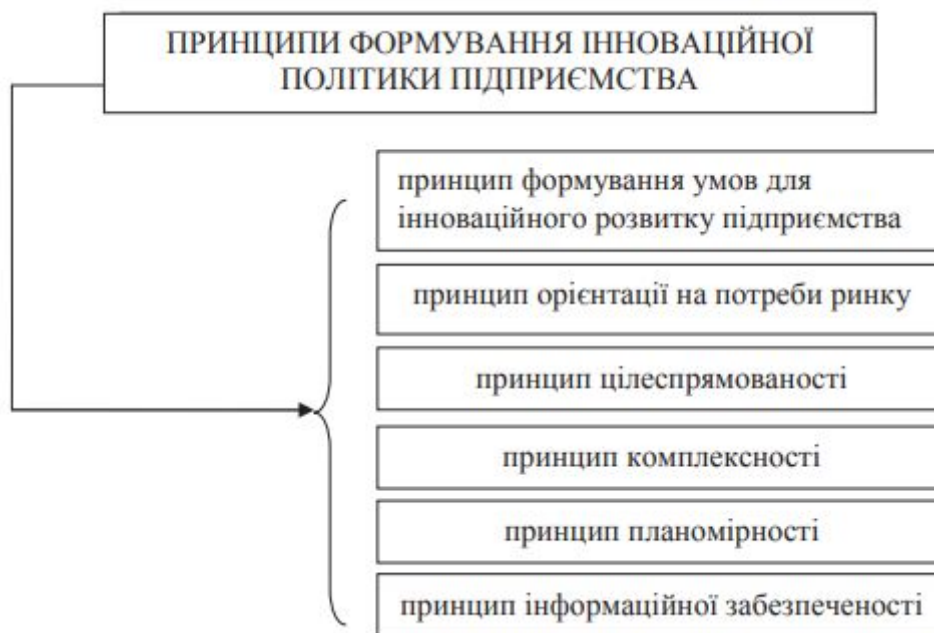
Аналіз останніх досліджень та невирішена частина проблеми. Питаннями дослідження формування інноваційної політики займаються чимало вітчизняних та зарубіжних учених-економістів, серед яких слід назвати А.В. Пешко, О.М. Сумець, Є.М. Ігнатова, А.В. Назаренко, О.І. Шаманська, В.П. Олійник, Н.В. Краснокутська, Р.В. Яковенко та інших.

Мета дослідження: дослідження особливостей та принципів інноваційної політики підприємства.

Результати дослідження. Інноваційна політика є частиною загальної політики підприємства, яка регламентує взаємодію науково-технічної, маркетингової, виробничої, соціальної, організаційної та економічної діяльності в процесі реалізації нововведень.

Інноваційна політика свідчить про ставлення керівництва до інноваційної діяльності підприємства, визначає її цілі, напрями, функції та організаційні форми. Вона втілена у відповідних планах і програмах: стратегічних, тактичних та поточних. На нашу думку, інноваційну політику підприємства можна визначити як складову загальної стратегії підприємства, що визначає цілі, принципи та завдання реалізації обґрунтованих інновацій у підприємстві з метою забезпечення підвищення його конкурентоспроможності та раціонального використання наявного економічного потенціалу [7].

Інноваційна політика підприємства повинна враховувати особливості тієї галузі, до якої вона належить. Належність до певної галузі значною мірою впливає на можливості стратегічного вибору, обумовленого як рівнем конкурентоспроможності продукції на світовому ринку, так і конкурентними позиціями підприємства на внутрішньому ринку.

Джерело: [4, с.77]

Рис. 1. Принципи формування інноваційної політики підприємства

На рис. 1 представлено принципи формування інноваційної політики підприємства:

- принцип формування умов для інноваційного розвитку підприємства. Базується на принципах формування інноваційної політики підприємства в межах головної стратегії, які спираються на результати аналізу зовнішнього середовища та тенденцій його зміни у прогнозованому періоді та внутрішньому потенціалі підприємства;

- принцип орієнтації на потреби ринку з урахуванням створення продукції або послуг, що мають конкурентні переваги;

- принцип цілеспрямованості дає змогу через чітке визначення цілей вибрати засоби їх здійснення.

Побудова «дерева цілей» дає можливість не тільки визначити основні завдання підприємства в реалізації інноваційної політики, а й допоможе узгодити діяльність її підрозділів у розв'язанні проблем, що виникли у зв'язку з непередбаченими обставинами та реалізацією у часі;

- принцип комплексності вказує на необхідність залучення в процес виробництва механізму орієнтації на інновації всіх внутрішніх елементів підприємства, так як підприємство є цілісним механізмом, в якому зміна напрямів функціонування або завдань одного елемента обов'язково буде пов'язана зі зміною інших елементів, і не завжди такі зміни будуть здійснюватися в бажаному напрямі;

- принцип планомірності полягає в координації планів усіх підрозділів підприємства і дає змогу враховувати завдання різних інновацій, відмінності у їх створенні та впровадженні. Принцип планомірності дає змогу координувати роботу всього підприємства та передбачає неперервність інноваційних процесів, що відбуваються на підприємстві. Процес формування інноваційної політики є неперервним, циклічним і включає стадії та процедури з прямими та зворотними зв'язками, які використовують для уточнення поточних планів та оперативного моніторингу;

- принцип інформаційної забезпеченості передбачає формування інноваційної політики підприємства з урахуванням сучасних досягнень у галузі науки та техніки.

Для розуміння принципів формування інноваційної політики підприємства розглянемо сутність таких категорій [5]:

- «формування інноваційної політики підприємства» – це відповідний процес пошуку й об'єднання в єдину систему основних елементів інноваційної політики, що відображають підхід до управління інноваційними процесами на підприємстві в руслі здійснення інноваційної діяльності;

- «принципи формування інноваційної політики підприємства» – це норми і правила, що встановлюють взаємозв'язок між розвитком підприємства і напрямками його інноваційної політики в руслі здійснення інноваційної діяльності.

Таким чином, можна стверджувати, що інноваційна політика підприємства – це форма стратегічного управління, яка визначає цілі та умови здійснення інноваційної діяльності підприємства та орієнтована на забезпечення його конкурентоздатності.

До елементів інноваційної політики підприємства, спрямованих на вирішення проблем у певній функціональній сфері, належать: маркетингова політика; політика в галузі науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт; політика структурних змін; технічна політика; інвестиційна політика (рис. 2).

Так, маркетингова політика націлена на вирішення таких завдань: виявлення потреб та формування попиту на продукцію; пошук нових сфер і способів використання потенціалу підприємства; визначення процедури і періодичності маркетингових досліджень; розроблення та реалізація товарного, цінового, збутового, сервісного механізмів; аналіз ефективності їх здійснення.

Політика в галузі науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт вирішує такі завдання: створення та реалізація науково-технічних та технологічних механізмів з урахуванням маркетингових досліджень та оцінювання їх результатів.

Політика структурних змін має завдання формування організаційної структури підприємства та культури підприємництва, що відповідають інноваційним завданням, та розробки методики оцінювання їх ефективності.

Джерело: [4, с. 77].

Рис. 2. Елементи інноваційної політики підприємства

Технічна політика має завдання вивчення можливостей виробництва та розроблення заходів щодо відповідності техніко-технологічного стану підприємства інноваційним змінам – розроблення заходів технічного оновлення основних засобів підприємства та вдосконалення техніко-технологічного стану підприємства; аналіз ефективності технічної політики.

Інвестиційна політика має завдання забезпечити реалізацію інноваційної політики підприємства шляхом управління грошовими потоками підприємства з метою накопичення коштів для реалізації інноваційних проектів.

Відмітимо, що усі елементи інноваційної політики підприємства перебувають у постійній взаємодії.

Важливо також сказати, що інвестиційна політика підприємства має будуватися та досліджуватися на засадах формування обґрунтованих цілей та завдань діяльності підприємства, враховувати ресурсне забезпечення реалізації інноваційної політики, а також кваліфікованого персоналу, що не чинить опору змінам. Основні підсистеми, що відображають порядок формування інвестиційної політики підприємства [2]:

- стратегічне планування інвестиційної політики підприємства;
- прогнозування інноваційних ризиків;
- розробка інноваційної програми підприємства;
- планування реалізації інноваційних проектів.

Перша складова включає в себе формування взаємозв'язку цілей та стратегії діяльності підприємства, які відповідають його основній меті та не суперечать ресурсним можливостям у відповідності до інвестиційної політики підприємства.

Наступна складова передбачає вивчення чинників ризику і здійснення їх оцінювання, ідентифікацію ймовірних ризиків, складання плану для ефективного управління ними, а відповідно, зменшення негативного впливу ризиків на інвестиційну політику підприємства та мінімізація їх впливу. Дана підсистема зможе забезпечити підприємство повною інформацією про причину виникнення ризиків, що значно

спростить процедуру виявлення тих зовнішніх та внутрішніх чинників, які являють собою джерело ймовірного виникнення ризику.

Складова, що відповідає за розроблення інноваційної програми підприємства, представляє собою портфель проектів інноваційної діяльності. Такий портфель складається з проектів щодо впровадження на підприємстві нових інформаційних технічних та технологічних проектів, структурної та маркетингової політики [6].

Також важливим у формуванні інвестиційної політики підприємства є дотримання та виконання основних принципів. Принципи формування інноваційної політики – норми та правила, якими керується підприємство, шукаючи напрям інноваційного розвитку підприємства, що безпосередньо відповідає його стратегічним цілям.

Для побудови успішної інноваційної політики потрібно використовувати базові принципи: переважання стратегічної спрямованості, орієнтація на потреби ринку, цілеспрямованість, комплексність, планомірність, інформаційна забезпеченість. Адже уміле їх використання та рівномірне застосування у підприємстві неодмінно приведе до створення інноваційних ідей, товарів, послуг, що в свою чергу збільшить розмір прибутків.

Активізація інноваційної діяльності можлива тільки на основі розвиненої системи фінансування, що покликана забезпечувати вирішення таких найважливіших завдань [1]:

- створення необхідних передумов для швидкого та ефективного впровадження нововведень у всіх ланках народногосподарського комплексу країни, забезпечення її структурно-технологічної перебудови;

- збереження і розвиток стратегічного науково-технологічного потенціалу в пріоритетних напрямках розвитку;

- створення необхідних матеріальних умов для збереження кадрового потенціалу науки і техніки, запобігання його відтоку за кордон.

Елементами цієї системи виступають:

- сукупність джерел надходжень коштів;

- механізм акумуляції грошових надходжень та їхнього вкладання в інвестиційні проекти і цільові програми;

- механізм контролю над інвестиціями, включаючи систему зворотності й оцінки ефективності використання власного і позикового капіталу.

Успіх інноваційної діяльності значною мірою встановлюється формами її організації і способами фінансової підтримки. У міру того, як нові наукові розробки і технології стають основоположними складниками національної безпеки держави, розвинені країни знаходять різноманітні можливості для підтримки та розвитку інновацій. При цьому поширюється різноманітність методів фінансування інноваційної діяльності і спектр заходів із непрямої підтримки інновацій.

Зазначимо, що відповідно до ст. 18 Закону України «Про інноваційну діяльність», джерелами фінансової підтримки інноваційної діяльності є [3]:

- кошти державного бюджету;

- кошти місцевих бюджетів;

- власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ;

- власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності;

- кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб;

- інші джерела, не заборонені законодавством.

Джерела фінансування інноваційної діяльності за формою власності можна поділити на приватні та державні. До державних належать бюджетні кошти, майно, що перебуває в державній власності, державні позики, кошти позабюджетних фондів тощо. Відповідно, приватні джерела формують кошти приватних суб'єктів господарювання, інноваційних банків, інвестиційних фондів, страхових компаній та пенсійних фондів, банківські позики, венчурне фінансування, кошти фізичних осіб і громадських організацій.

Висновки та пропозиції. Отже, для формування дієвої інноваційної політики підприємства необхідно дотримуватися визначеного порядку та особливостей її формування, а також потрібно чітко визначитися, навіщо здійснюється інновація. Це дасть можливість підприємству забезпечити високий рівень конкурентоспроможності на ринку, задовольнити потреби споживачів та отримати бажану фінансову стійкість. Якщо дотримуватися всіх вимог та принципів щодо формування інноваційної політики, підприємство зможе відповідати світовим стандартам та вимогам ринку, розвивати свої потенційні можливості, займати високу позицію на ринку.

Список використаної літератури

1. Горяча О. Л. Сучасний аналіз інноваційної сфери України та шляхи її активізації / О. Л. Горяча, І. А. Сільченко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2015. – № 3. – С. 21–22.
2. Гук О. В. Порядок та особливості формування інноваційної політики підприємства / О. В. Гук, В. В. Колоскова. – К.: НТУУ «КПІ», 2015. – 258 с.
3. Про інноваційну діяльність: Закон України № 5460-VI від 16.10.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40>.
4. Кадол Л. В. Принципи формування інноваційної політики підприємства / Л. В. Кадол, Л. М. Кравчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. – 2016. – Вип. 17 (1). – С. 76–79.
5. Пальчевич Г. Т. Джерела фінансового забезпечення інноваційної діяльності та механізми їх залучення / Г. Т. Пальчевич // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2012. – № 18. – Ч. I. – С. 23–26.
6. Склярова Г. О. Порядок формування інноваційної політики як інструмент вдосконалення діяльності промислових підприємств [Електронний ресурс] / Г. О. Склярова. – Режим доступу: http://vlp.com.ua/files/103_0.pdf.
7. Тхорук В. П. Інноваційна діяльність України: проблеми та перспективи розвитку / В. П. Тхорук // Студентський вісник НУВГП. – Рівне: НУВГП, 2017. – Вип. 1 (7). – С. 121–124.